

Lag dat aan mij, dat ik beter wilde, of aan dien ander dat hij niet wilde?

En hij die vraag voelde terstond: Nee, dat kan niet. Want ik juist heb niet gewild, en de Heere heeft mij tegen mijn wil getrokken.

Het kan niet gelezen hebben aan iets in mij, aan eigen deugd, aan iets voortreffelijks, aan iets uitnemenders, want immers dan zou de genade op hebben gehouden genade te zijn. Dan ware de genade verdienend, dan ware een loon, dan lag de vrije oorzaak er niet in den Ontfermer, maar in mij. En daar juist gaat heel de Schrift tegen in, en de ervaring van al Gods kinderen was steeds wat Paulus uitsprak: Mij den allergruotste der zondaren is genade geschied.

Niet om het te overdriven, alsof elk kind van God vóór zijn bekeering nu juist de ergste zondaar ware geweest. Dat weten we wel beter, maar in dien zin, dat wie genade ontving, het diepste inzicht in de zonde verkreeg, en zich daarom veel sterker dan de niet-begnadigde als verdoemelijk voor zijn God heeft leeren kennen.

Van iets in ons dat de genade aantrok, kan daarom geen sprake zijn. En zelfs al ware het zoo, dat er, afgezien van onze verdienste, in ons aard, in ons karakter, of in wat ook, iets, hoe klein ook, ware geweest, dat ons voor de genade meer geschikt maakte, dan nog zou het mysterie ons niet zijn opgehelderd. Of is het niet zoo, dat ook dit iets dan toch van God in onze schepping nu zou zijn toegekomen, zoodat we nog voor dezelfde vraag zouden staan.

Waarom ontving ik dat iets in mijn schepping wel, en waarom ontving die ander datzelfde in zijn schepping niet?

Het is zoo, datzelfde mysterie treedt in elk opzicht voor ons, ook buiten het terrein der genade.

Waarom het één kind in het paleis geboren en straks geroepen tot den troon, terwijl het andere kind in armoede geboren, straks opgroeit voor tegenspoed en ellende, zoo niet voor zedelijk gevaar?

Waarom de één geboren met een denkend hoofd en met de vonk van het genie, terwijl de ander stompingwinst en op het idiote af in vergeetlijk wegkwijnt?

Waarom de één geboren met een gezond en krachtig lichaam, terwijl de ander de kiem van allerlei krankheid mee ter wereld bracht en een leven van lijden voor zich ziet?

Zoo gaat de scheiding heel ons leven door. Telkens en telkens voor den een het pad der eufonie, voor den ander de weg met doornen bezet. En dat vaak door eigen schuld, het is zoo, maar toch ook telkens zonder dat er van eigen schuld sprake kon zijn; ja, maar al te dikwijls, dat juist de meest schuldige de rozen plukt, en de meest godzalige den rug geploegd heeft.

Mysterie! Een mysterie dat niemand u verklaren of oplossen kan. Een mysterie waartoe de sleutel in Gods hand rust, en dat niemand op aarde u ontsluit kan.

Maar met het oog op alle voorspoed en tegenspoed op aarde blijft u dan teminste nog deze uitweg, dat ge na een leven in ellende hierbeneden u een leven in heerlijkheid daarboven denken kunt. De rijke man en de arme Lazarus!

Doch zelfs die uitweg is u afgesneden, en dat is het ontzettende, als ge toekomt aan de gifte der genade, die de één ontving en die aan den ander onthouden werd.

En toch, hier met name hebben we het ontzettende woord van Jezus zelf: Er zullen er twee op den akker zijn, die een zal aangekomen, en de ander zal verlaten worden; en de dagelike ervaring leert het nog zoo telkens: De één heeft de genade, en hij geloof, en hij is rijk, en de ander heeft de genade niet, en hij kan niet gelooven, en hij is zoo doodarm — tot de eenigheid voor beiden ingaat, en de man die in Jezus ontslept, voor God verschijnt en zalig is, en de man die niet geloofde, voor eeuwig de zaligheid derft.

Dit verschil, dit onderscheid is zoo diep ingrijpend en insmijnd, dat ge beeft als ge het indinkt, althans zoo ge het indinkt niet in het afgetrokken, maar met het oog op uzelf, en op een ander bepaald persoon.

En dan, dit moet toegegeven, is er telkens een oogenblik, dat deze overweging tot diepe zelfverwerping en tot onuitspreklijke dankbaarheid leidt. Wat onderscheid mij? Waarom ik zoo rijk begnadigd? o, mijn God, het is nu vrijmacht en nu vrijmacht alleen! Uw naam alleen zij de eere!

Maar zoo heilig zijn ze op verre na niet altoos gestemd. Telkens en telkens poogt ook de zonde die nog in ons woont, de genade die ons geschonken werd, te vergiftigen, en dan komt de zelfverheffing, en neigen we er toe, om er ons op te verhoovaardigen dat we tot 's Heeren volk behooren, en om laatzinnig, zoo niet minachtend, op wie niet gelooven neer te zien.

Dan is de Godzaligheid weg, dan is de ootmoed van ons geweken, en aan in het geluk, de genade zelf voor ons tot een oorzaak van zonde te maken.

Een gruwelijk kwaad, omdat het God boont, dien broeder verleidt, den ongelovige kwast, en alle toewijding in genade voor ons afsnijdt.

Een kwaad, dat het evangelie bij de wereld gebaat maakt, dat den toorn der wereld tegen 's Heeren volk opwekt, en als gerechte straf de teederheid van de liefde Gods van ons verveeldt.

Dit nu was de zonde van Israël, en aan die zonde had het zich den dood gegoten.

Israël was niet beter dan andere volken; het was verkoren uit vrije genade, en daarom had God het gezegd.

Maar Israël beeldde het zich anders in. Het ging droomen van eigen voortreffelijkheid. Het begon zich te verheffen op wat niets dan genade was. En toen zonk het geestelijk en werd bij de volken gehaat, en ten leste van God voor lange jaren verworpen.

Het is dat kwaad, dat Israël zoo ontzettend geboet heeft, en waarom de grimmigheid des Heeren zoo schrikkelijk tegen zijn volk ontbrand is.

Als de genade tot zonde wordt, blijft er geen ransioen meer voor de zonde over.

En toen God de Heere dat volk toch niet loofte, en niet los kon laten, omdat Hij zijn heiligen Naam aan verpand had, toen heeft Hij 't ja uit de ellende der ballingschap weer teruggebracht, maar onder het bittere verwijt van de zieltroerende waarschuwing: Alzoo zegt de Heere Hanne, ik doe het niet om uwen wil, maar om mijnen heiligen Naam, dien gij ontbeijgt hebt.

Laat dan toch het volk des Heeren ook in onze dagen aan dat beeld van Israël zich spiegelen.

Verre was ook onder ons het volk van den weg des Heeren afgedoold, en benaauwd was

de verdrukking en de ellende die ook over ons om de zonde des volks was uitgegoten.

Soms was het, of er geen overblijfsel meer was, en alsof althans voor dat overblijfsel alle toekomst was afgesneden.

En nu is er weer een nagel aan de heilige plaats. Nu is er weer verademing, en als het ruischen van een zachte koelte.

Gezegd mag zelfs, dat wie eerst onderlagen, thans weer tot zekerer invloed en tot zekere macht zijn gekomen.

Een wonder in onze oogen, dat van den Heere geschied is.

Maar wee onzer, zoo deze teekenen der tijden door ons worden misverstaan.

Dan toch zou zelfverheffing en zelfbeëindiging weer alles bederven, en nog bitterder toekomst dan ooit te voren ons te wachten staan.

En daarom zij het ook thans aan 's Heeren volk te roepen: Laat af van hoogheden, laat uw voet het pad der nederigen heiligen treden. En bij alle verademing, die over u kwam, vergeet het niet, en laat uw kinderen het niet vergeten, dat de Heere ook deze dingen deed en doende is, niet om uwen wil, noch om uw uitnemendheden, maar alleen om zijns heiligen Naams wil, en opdat er aan dien heiligen Naam eere, lof en dankzegging uit toekome.

Amsterdam, 17 Jan. 1903.

Voor de Vrouwenkampen in Zuid-Afrika.

Verantwoord in ons nummer d.d. 12 Jan.: f 6818.65; verder ontvingen wij van den heer W. J. Caspers, van de kinderen der Chr. School te Heineoord f 0.70; van Da. M. Meyering, gevonden in het kerkboek van de Geref. kerk te N. Pekela 2 giften a f 1 samen f 2; van Da. W. de Jong van de Geref. Jongel. vereen. te Dalßen f 2.50. Totaal f 6823.85.

Welkom aan Dr. Scheurer.

Verantwoord in ons nummer d.d. 12 Jan.: f 215.58 1/2; verder door Meij. H. M. te L.: van N. N. te L. f 1 en M. J. A. v. P. te W. f 1, samen f 2; van A. R. te W. (Mass. U. S. A.) f 1. Totaal f 216.58 1/2.

Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam.

In het Jaarverslag van het Geref. Gymnasium te Amsterdam worden eenige mededeelingen gedaan omtrent de wijze, waarop dit Gymnasium het recht verkreeg, om zelf diploma's voor de Universitaire studie aan zijn leerlingen af te geven.

Ook in verband met het verhandelde in de Tweede Kamer is dit van genoegzaam gewicht om het hier mede te deelen. Het gold hier, uitvoering te geven aan het bepaalde in het Art. 85bis van de wet op het Hooger onderwijs.

Desaangaande nu lezen we in dit Verslag:

Naar aanleiding van bovengenoemde wet richtte onze vereeniging in October 1900 tot Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koninking het verzoek, aan ons Gymnasium, in verband met het bij art. 85bis dier wet bepaalde, de bevoegdheid toe te kennen om getuigschriften van bekwaamheid tot Universitaire Studien af te geven. Als antwoord ontving onze Vereeniging een missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dd. 13 December 1900, waarin op de noodzakelijkheid werd gewezen, om in de Statuten der Vereeniging een bepaling op te nemen, luidende: „Als programma voor het eindexamen aan de school der Vereeniging wordt vastgesteld, het programma der Openbare Gymnasia met zesjarigen cursus, dat door de Koninking, ingevolge art. 11, derde lid, der wet tot regeling van het Hooger Onderwijs is vastgesteld of nader mocht worden vastgesteld. Het eindexamen zal, voor zover het mondeling is, in het openbaar worden gehouden en zal worden afgenomen door de leeraars der school, ten overstaan van een of meer gecommiteerden, door den Minister van Binnenlandsche Zaken te wijzen.”

Ons bestuur voegde zich gaarne naar de inzichten van den Minister, daar de voorgestelde bepaling omtrent het leerplan geen nieuwen toestand voor onze school schept. Immers van hare oprichting af was het door de Wet op het Hooger Onderwijs vastgestelde programma voor Gymnasia met zesjarigen cursus, door ons gevolgd, en ons Gymnasium onderscheidde zich alleen daardoor van de Overheids Gymnasia, dat het ook nog andere vakken, o. a. godsdienstonderwijs, omvat.

Als artikel 85bis namen wij de boven om schreven bepaling, bij besluit der Algemeene Vergadering van 29 December 1900, in de Statuten der Vereeniging op, en den 31 Jan. 1901 werd op deze wijziging de Koninklijke goedkeuring verkregen.

De in deze aangelegenheid genomen stappen gaven nog aanleiding tot een korte gedachtenwisseling tusschen onzen President Curator en den sedert afgetreden Minister van Binnenlandsche Zaken.

De Minister had namelijk ook als voorwaarde gesteld, dat de leeraars, die na 1906 benoemd zouden worden en mede het eindexamen zouden afnemen, wettelijke bevoegdheid moesten hebben. Dit zou dus voor de leerlingen der Universiteit, wanneer er geen bepaling gemaakt werd dat de graden door deze universiteit voor de literaire faculteit verleend, wettelijke bevoegdheid geven, den weg afsnijden om leeraar aan ons Gymnasium te worden in de hoogste klassen. Daar echter deze voorwaarde eerst in 1906 in werking zou treden, werd zij door ons aanvaard. Om nu niet in een scheve verhouding te komen deelde onze President-Curator, Professor Dr. J. Woltjer, op een door den Minister verleende audientie dezen mede, dat genoemde voorwaarde alleen door ons was aangenomen met de bedoeling, dat wij zouden trachten vóór 1906 daarin een door ons gewenschte verandering te brengen.

De Minister erkende, dat dit natuurlijk en niet meer dan ons recht was.

Zoo was deze zaak, naar ons oordeel, zuiver gesteld.

Ook ons komt voor, dat op die wijs al het gewrongene uit de wederzijdsche verhouding wegveld, en de hoop dat voor 1906 deze zaak nader zal geregeld worden, blijft bestaan.

Het Gymnasium bloeit. Het telt 120 leerlingen. Het wordt zuinig beheerd, en is daardoor in staat geweest, aan al zijn

geldelijke verplichtingen te voldoen. Aan schoolgeld werd door elkaar f 150 per leerling voldaan. Wel een blijk, dat het onderwijs gewaardeerd wordt.

Zoo hebben we nu het Gymnasium te Amsterdam, te Zetten, te Kampen en te Utrecht.

Langzaam, maar steeds gaan we vooruit.

Eeredienst.

TWEEDE REEKS.

III.

Van de twee Sacramentele handelingen, die hier in aanmerking komen, gaat uiteraard de bediening van den Heiligen Doop voorop. Die bediening, niet het mysterie van den Heiligen Doop, komt hier ter sprake. De liturgie laat zich niet in met de werking, met de handeling, die van Gods zijde in het Sacrament uitgaat, maar uitsluitend met de plechtige handeling waartoe menschen in het Sacrament geroepen worden.

Voor de menselijke handelingen heeft ze de regelen te ontwerpen, en deze regelen op gronden van Schriftuurlijkheid, redelijkheid en doelmatigheid aan de kerken aan te bevelen; maar hiertoe bepaalt zich de taak der Liturgie dan ook. De bespreking van den Eeredienst en van den leerstellige inhoud in den Doop mag niet verward worden. Dit wordt nu weer niet zoo verstaan, alsof men de regelen voor de plechtige handeling buiten verband met het mysterie van den Doop kon ontwerpen; het spreekt toch vanzelf, dat er ook bij de plechtige handeling in het heilige juist naar het schoonst verband tusschen wezen en vorm moet worden gestreefd. Wat buitengesloten blijft, is alleen de redetwist over de leerstellige opvatting van den Doop. De liturgie gaat uit van de onderstelling, dat deze leerstellige opvatting vaststaat, en ontleent aan die vaststaande overtuiging haar motief.

Ieder gevoelt dan ook, dat een Liturgie, die inzake het Sacrament niet een bepaald confessioneel merk droeg, kortweg ondenkbaar is. Een Liturgie, die tegelijk de Griekse, de Roomsche, de Lutherse, de Gereformeerde en de Doopersche opvatting van den Doop als punt van uitgang koos, en de plechtige handeling voor de kerken van al deze belijdenissen pasklaar zocht te maken, zou niet te schrijven zijn. Over het verschil van zienswijze in zake de leerstellige betekenis van den Doop wordt in de dogmatiek, niet in de Liturgie gehandeld. Hier wordt de Gereformeerde opvatting van den Doop als vast uitgangspunt gekozen, en alzoo opzettelijk terzijde gelaten al wat op het leerstellig verschil aangaande den Doop, ook onder ons, betrekking heeft.

Zoo nu voor den Heiligen Doop staande, worde allereerst vastgesteld, dat de bediening van den Heiligen Doop een zinbeeldige, geen werkelijke behandeling bedoelt. Hiermede is niet ontkend, dat er in den Doop óók een werkelijke handeling van Gods zijde is, of althans zijn kan, doch alleen uitgesproken, dat de menselijke handeling als zodanig geen voertuig van genade is. De leer der Gereformeerde kerken spreekt dit duidelijk uit. Noch het water, dat op den doopling wordt gesprendeld, noch het woord dat daarbij gesproken wordt, heeft, 't zij op het lichaam, 't zij op de ziel van den doopling eenige reële uitwerking van genade. Wij verschillen hierin van de Griekse, van de Roomsche, en ten deele zelfs van de Lutherse kerk. Volgens onze belijdenis is de menselijke handeling in de bediening van den Heiligen Doop louter symbolisch. Het water blijft zuiver water en is geen zelfstandige drager van geestelijke genade.

Is dit het vaste uitgangspunt bij de Liturgie van den Heiligen Doop, dan is het cisch, dat de zinbeeldige handeling metterdaad zinbeeldig zij, d. w. z. iets afbeeldende, iets zien late, het beeld van iets vertoonende. Wat nu verstaan moet worden, is de afwassing van onze zonde. De doopling komt tot den Doop als bezoedeld, als bezoedeld in heel de existentie zijner ziel. Zijn ziel moest rein zijn, maar ze is vuil, besmet door aangeboren erfzonde. Genade neemt die erfzonde in haar wortel weg. De ziel die onrein, vuil en bezoedeld was, wordt daardoor rein en zuiver. Wat onrein was en rein wordt, treedt voor ons als iets dat gereinigt, ontsmet, afgewassen is, en vandaar de uitdrukking: de afwassing onzer zonde. Die afwassing nu is het, die in de handeling bij den Doop zinbeeldig tot uitdrukking moet komen, en vandaar dat de Heilige Doop zonder water ondenkbaar is.

Zoo nu genomen, is het niet wel voor tegenspraak vatbaar, dat de handeling bij den Heiligen Doop dan het best en het volledigst zinbeeldig ware uitgewerkt, als de Doop nog evenals oudtijds door onderdompeling kon geschieden. De smet der ziel, de bezoedeling door de zonde, de onreinheid door het erfelijk kwaad is niet een gedeestelijke, maar doordringt heel den doopling. Hij moet niet slechts voor een deel, maar naar geheel zijn persoon in het bloed van Jezus gewasschen worden. Kon hij dus ook nu nog geheel in het water ondergaan, en van het hoofd tot de voeten de afwassing met het water ondergaan, zoo ware dat de meest volledige zinbeeldige afspiegeling van de zaak die tot uitdrukking moet komen.

Zoo ging men dan ook te werk bij den Proselitendoop. Zoo deed men in de dagen van Johannes den Dooper. Zoo deed nu Philippus met den Kamerling van Moerland. Zoo greep de handeling nog lange jaren plaats. En voorzoo veel er ook nu nog secten zijn, die dezen Doop door onderdompeling in stand houden, zij men steeds zeer voorzichtig in zijn bestrijding van deze gewoonte. Ken de onderdompeling ook nu

nog met voeg, en zonder anderzijds schade aan te brengen, gevolgd worden, zoo ware de zinbeeldige uitdrukking van den Doop ongetwijfeld een veel volkomener. Besprengeling met enkele druppelen water geeft nooit zoo machtigen indruk van de afwassing, als het geheel ondergaan in het waterbad.

Intusschen zijn er drie omstandigheden geweest, die ten deze haar invloed hebben doen gelden en den Doop door onderdompeling in onbruik deden raken: 1. de wisseling van klimaat, 2. het opkomen van den kinderdoop, en 3. het deelnemen aan den Doop van de Gemeente; en het zijn metterdaad deze drie factoren, die de zaak hier uitleiden.

Geheel het terrein waarop de Openbaring ons gegeven is, ligt in het Oosten, in matig warme luchtstreek. In die streken is men aan het baden in de rivier gewoon. Niemand vond er dan ook in de dagen van Johannes iets vreemds in, dat zijn doopelingen in tegenwoordigheid van velen, half geleed in de rivier afdaalden, het hoofd onder water staken, en straks uit het stroombed weer op den oever stapten. In onze streken daarentegen laat het klimaat dit, enkele warme zomerdagen uitgezonderd, niet toe, hebben de landszeden zich alzoo op geheel andere wijze gevormd, en zou zulk een handeling in de open lucht voor aller oog, noch uit een oogpunt van eerbareid voegzaam, noch uit gezondheidssoogpunt toelaatbaar worden geacht. En nu is het wel waar, dat men zulk een onderdompeling in de rivier vervangen kan door een onderdompeling in een badkuip van groote afmetingen, maar hiermede is het natuurlijke terrein reeds verlaten, en het kunstmatige betreden. Zoo schoon en ons gevoel toesprekend als een onderdompeling aan den oever der rivier is, zoo pijnlijk en gedwongen wordt de indruk, als men ons aan een badkamer doet denken. Reeds hierdoor valt het plechtige der handeling geheel weg, ze beantwoordt niet meer aan het sobere dat het heilige eischt, en men ontvangt meer den indruk van een vertooning die de nieuwsgierigheid wekt, dan van een zinbeeldige handeling die een hoogheerlijke geestelijke waarheid tot uitdrukking brengt.

Erkend moet intusschen, dat ditzelfde niet in die mate geldt tegen de gewoonte der Griekse kerk, om het jonge wicht dat ten doopwordt aangeboden, in een doopvont onder te dompelen. Zulk een klein wicht kan men geheel ontkleeden, zonder dat de voegzaamheid in het gedrag komt, en de afmetingen van zulk een kindeke zijn zoo klein, dat een wat grooter doopvont toereikend is om het te ontvangen. Ook is het zeer wel mogelijk, de warmte in het doopwater, waarin zulk een doopvont staat, zoo op temperatuur te houden, dat het kindeke er niet onder behoeft te lijden.

Toch zouden we niet durven aanraden, deswege aan de Griekse gewoonte voorkeur te geven boven de besprenging. Men vestige er toch wel zijn aandacht op, dat met de invoering van den kinderdoop, gehele de actie van den Doop in haar verschijning wijziging onderging.

Bij den Doop van Johannes, en bij den Doop die veelal in de dagen der apostelen bediend werd, had men te doen met een handeling van den doopling zelf; en juist die eigen handeling des dooplings viel met het in zwang komen van den kinderdoop geheel weg. De volwassen bekeerde meldde zichzelf aan. Hij vroeg om den Doop. Hem persoonlijk werd ze toegestaan. En hij was het, die dan ten slotte zelf in het water afdaalde, en straks weer uit het water opklom. Aldus was de handeling veel voller, veel rijker. De handeling van 's menschen zijde bestond in de daad van den bekeerde, en zoo kon het niet anders of ze vestigde meer de aandacht op zijn persoonlijke bekeering, dan op de mystiek aan hem volbrachte wedergeboorte. De doopling was niet passief, maar actief, terwijl dit toch juist het kenmerkend verschil tusschen wedergeboorte en bekeering is, dat in alle geboorte, en dus ook in de wedergeboorte, de begunadigde passief blijft, terwijl hij daarentegen in de bekeering voorkomt als een actief handelend persoon.

Doch natuurlijk, met den Kinderdoop viel dat weg. Het pasgeboren wicht kon, evenmin als in de benijdenis, zelf opstaan, toetreden en handelen. Het liep niet, maar werd gedragen. Het deed niets, maar onderging den doop. Er was geen sprake van iets actiefs. Van het begin tot het einde bleef het te doopen en het gedoopte kind lijdelijk, passief, stil verbeidend. Het jonge kindeke was pas geboren. De heugenis aan die pas plaats gehad hebbende geboorte trad vanzelf op den voorgrond. Niet zijn persoonlijke zonde, die het nog niet bedreven had, maar zijn erfzonde vroeg om afwassing. Van bekeering kon nog geen sprake zijn, alleen de wedergeboorte kon de zinbeeldige uitdrukking vragen. En zoo kwam het, dat de overgang van den bejaardendoop tot den kinderdoop noodzakelijkerwijs den heiligen Doop op geheel andere wijze deed voorkomen, en deswege allengs om geheel andere uitvoering vroeg.

Zoolang de volwassen man en de volwassen vrouw tot den Doop kwamen, lag er iets schoons, iets verheffends, iets vol van uitdrukking in dit nederdalen in het water der rivier; maar het kleine kindeke in het rivierwater onder te houden, zou geen zin hebben gehad. Bij het pasgeboren wicht behoort teederheid van behandeling. Alle handeling moet hier zacht, stil en halfgehouden zijn, en met dezen eisch zou het onderhouden van zulk een kindeke in de rivier meer in strijd dan in overeenstemming zijn geweest. Al blijft het dus een open vraag, of men in warmere landstreken volwassen bekeerden uit de Heidenen en Mohamedanen niet ook nu nog op de wijze als waarop Johannes doopte, den doop kon laten ondergaan, — allerwegen waar, hetzij

hier hetzij in het Oosten, de kinderdoop plaats grijpt, is het de aard van het kindeken, zijn passief karakter en het nog afwezig zijn van persoonlijke en dadelijke zonden, die de onderdompeling buiten sluiten.

En hierbij komt dan nog in de derde plaats de band aan de gemeente. Johannes de Dooper doopte individueel, elken man en elke vrouw op zichzelf, ook al was er niemand bij. Van Philippus lezen we dat hij, eenzaam op den weg, den Kamerling van Moerland van zijn wagen deed afkomen en hem den doop liet ondergaan. Van den doop van Jezus is te vermoeden, dat er niemand anders dan Johannes zelf bij is geweest. En nog zet men in de Griekse en Roomsche kerk, en bij enkele secten, deze individuele opvatting inzonderverre voort, dat men het kindeke doopt buiten de vergadering der gemeente; iets wat ook bij den Lutherse nooddoop nog in zwang is. Op dit standpunt nu valt schier elke nadere liturgische eisch weg, en heeft men alleen te letten op de toediening, dat deze richtig zij. Voor ons, Gereformeerden, daarentegen gold het steeds als eisch, dat de bediening van den Heiligen Doop in het midden der vergaderde gemeente zou plaats grijpen, en ook dit heeft op de keuze van de zinbeeldige handeling zeer beslissend ingewerkt. Dit toch sloot onderdompeling uit, en pleitte voor besprenging.

Ons Kort Begrip.

II.

Om den oorsprong en de beteekenis van ons Kort Begrip te verstaan, moet men zijn uitgangspunt nemen in de oudste Nederlandse Gereformeerde Kerk, die onder de krachtige leiding van Johannes a Lasco te Londen is ontstaan en wier lotgevallen, belijdenis en eeredienst van onberekenbaren invloed op heel de geschiedenis van de Gereformeerde kerken in ons vaderland zijn geweest.

Toen de vervolging in ons vaderland woedde en duizenden, als ballingen of vluchtelingen om des geloofswille, naar een veilig toevluchtsoord zochten, richtte het oog zich vanzelf op Engeland, waar de godzalige jonge koning Eduard de reformatie met kracht ter hand had genomen. Londen, reeds destijds een machtige koopmansstad, werd de herberg der verdrukten. Uit Nederland, Frankrijk, Duitsland en zelfs uit Italië stroomden hierheen, wie in zijn eigen vaderland God den Heere niet vrijelijk naar Zijn Woord dienen mochten.

Aanvankelijk leefden deze vreemdelingen los naast elkander. Al traden er nu en dan predikers op, die aan de huizen de geloovigen stichtten, er was geen orde, geen tucht, geen kerkeraad, geen belijdenis des geloofs. Ook school er kaf onder het koren. Allerlei dwepelijke secten als Wederdoopers, Davidoristen, Libertijnen en anderen waren om den druk der vervolging mee uitgetogen. Het was een gemengde hoop volk, gelijk Israël op zijn uittocht uit Egypte vergezeld. Van een welgeoorde en zuiver ingerichte kerk viel nog niets te bespeuren.

De man, die toen door God beschikt is om uit deze verwarde elementen een kerk op te bouwen, wier beeld nog altoos den historicienaar met eerbied vervult, is de Poolse edelman Johannes a Lasco. Het was een bijzondere beschikking des Heeren, dat deze uitnemende geloofsheid, die met Mozes de schatten van het Poolse hof en de hoogste waardigheden der Roomsche kerk verlaten had om met Gods volk armoede te lijden, juist destijds te Londen kwam. En niet minder, dat koning Eduard aan dezen man, met zijn onbegrijpelijk wilskracht en rijk organiseerend talent, de moeilijke taak opdroeg om als superintendent de vreemdelingen in een kerk te verzamelen en deze kerk een inrichting te geven, die overeenkwam met Gods Woord.

A Lasco is daarbij vooral te rade gegaan met hetgeen Calvijn te Straatsburg en te Genève had gedaan. Al mocht hij op sommige ondergeschikte punten wat de leer aangaat een eenzijdig afwijkende meening van Calvijn hebben — een verschil dat trouwens meer de voorstelling dan het wezen der zaak raakt — wat de organisatie der Kerk betreft was a Lasco het geheel met Calvijn eens.

Deze overeenstemming blijkt vooral daarin, dat a Lasco evenals Calvijn een Kerk wilde van belijdende geloovigen en het Avondmaal wilde heilig houden. Om als lidmaat der gemeente te worden aangenomen, moest men eerst voor den Kerkeraad in het midden der gemeente belijdenis des geloofs afleggen. Er moest scheiding gemaakt worden tusschen kaf en koren. Niet alle vluchtelingen werden pèlè-mè in de pas gestichte Kerk opgenomen. Alleen zij, die gezond waren in de leer, mochten lid worden der gemeente en tot het Avondmaal worden toegelaten. En om bij dit onderzoek des geloofs, dat over de toelating tot de gemeente besliste, een vast richtsnoer te hebben, stelde a Lasco een aantal vragen en antwoorden op, die het licht zagen onder den titel: Een korte onderzoekinge des geloofs voor degenen die zich tot de Duitse gemeente, die te Londen is, begeven willen. Nadat deze vragen voldoende beantwoord waren en daarmede het onderzoek naar de kennis was afgeopen, moest de belijder door openlijke belofte zich aan de gemeente verbinden en de vragen, die daarbij gedaan moesten worden, staan achter deze korte onderzoekinge en luide aldus:

„Als degene, die zich tot de gemeente begeven wil, deze hoofdstukken in den grond bekend en beleden heeft, zoo vrage men hem af of hij ergens in (der leeringen halve) eenigen twijfel heeft, opdat men hem genoeg doen mag. Indien hij zegt: Ja, dan zoekt men hem uit de Schrift te voldoen. En is het, dat hij gerust is, zoo vraagt

men hem, of hij deze volwereld te leven te leuen, of hij williglijk wdaan hebbevrede, liefdemenschen met iemandZoals dezefde, d ons Kortlijdenis desdaan. Toe niet hetzelking" van. bestaat uit sluit zichchismus, d Kort Begri en volgt dCatechismuDe Kort dus, en dminatoriumgeloofs en voor mincatechisatieKerk werd van a LascoDe „korte een modelgen bij degedaan wo lijdenis derboek, geen een liturgis door a Lasvóór het. i indien men openbare oog op hermeente toeGeheel i nomen inaan Dathe nam niet dvertaalde e de liturgie voor ons v die welldrang, do goedgekeur gebruikt v ding van a zeking m voor de b tusschen b het formulit in de geval was, derzoeking van een li de openbarDat dit blijk wel. Convent va paalde. In word over leerboek: Geneefsch en in de kerken in Hoofdst de Sacram Heilig Avo king sprak eerst: dat kerk wilde doen voor mulier in tweede d Catechismu derzoekt v den kleinie dit geval stukken va „formulier „kleinere beide niet king" vanHet verlOp de e in de ande tend de C stelde voo meente wil op, dat bij kon doen, overgenomen paalde, dat zou worden nis; maar wassenen onderzocht en tegen, n ken van eerste gev die op lat overgingen laatste op ren opgew hadden geHoewel zich tot d de liturgie reeds spo hoefte nie king" wa van a Las worden v hadden g Heidelberg een ander

t) Met h voor zich: uitdrukking opperd, ot zich nemen nomen, kan dat althans betekenissen overvloede van a Laso staherint hebben be nien, zich v dienzelfden betekenis